

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Müslüman Arnavutluk'un haftalık bülteni Muştu'nun yirmisekizinci sayısı ile merhaba diyoruz.

Bültenimize Kur'anı Kerim'in Arnavutça meali ile başlıyoruz. Meal Bakara Suresinin 91 - 101. ayetlerini içeriyor.

Balkan Sempozyumu'nda Bulgaristan Başmüftüsü Mustafa Aliş tarafından sunulan tebliğ bu sayımızda yer alan çalışmalar arasında yer alıyor.

'Arnavutluk'ta Komünizm Sonrası Dinlerin Yayılması' onuncu bölümü ile devam ediyor.

Çameria bölümünde bu hafta "Doşja e zezë e Greqisë, 1912-2007" isimli Arnavutça çalışmanın dördüncü bölümünü sunuyoruz.

Bu hafta Boşnak.Net'in Lubjana müftüsü Nedzat Grabus ile yaptığı bir röportaja yer veriyoruz.

Bültenimiz, Selanik'ten nostalik bir fotoğraf ile sona eriyor.

Hepinize hayırlar dilerken gerek bülten çalışmamıza ve gerekse www.muslimanarnavutluk.com sitesine yönelik müspet – menfi görüşlerinizi info@muslumanarnavutluk.com elektronik posta adresine gönderebileceğinizi hatırlatmak isteriz.

Selam ile...

ZOTI ÈSHTÈ NJÈ

Për ëdo t'lumën ditë
Si me qenë n'pazar
Dëgjohet ndër shqiptarë
Një fjalë me zarar:
Zoti kryetar,
Zoti kryeministër,
Zoti minister,
Zoti deputet,
Zoti drejtor,
Zoti filani...
Sa m'u ëuditë
Dreqi, shejtani!
Sa pak shqiptarë,
Kaq shumë hyjni!
A ka gjuhëtarë,
E shkreta Kosovë!?
E mjera Shqipëri!?
Është një Zot,
Zoti është një.

Mexhid YVEJSI, Gjakovë

91. Dhe kur atyre u thuhet: “Besoni atë që e shpalli All-llahu”, ata thonë: “Ne besojmë atë që na u shpall neve”, kurse e mohojmë atë pas tij, edhe pse është vërtetues i atij, që e kanë ata dhe është i vërtet. Thuaj: “Nëse jeni besimtarë, pse i mbytnit më parë pejgamberët e All-llahut?”
92. Juve u pat ardhur Musai me argumente, por pas tij ju e adhuroat vëcin, pra ju ishit mizorë.
93. (Përkujtoni) Kur morëm premtimin tuaj dhe mbi ju ngritëm kodrën Tur, (u thamë) merrni këtë që u dhamë seriozisht dhe dë-gjoni (respektoni). Ata thanë: “Dëgjuam (me vesh) e kundërshtuam”. E për shkak të mosbesimit të tyre, adhurimi ndaj vëcit ishte përzier me gjak në zemrat e tyre. Thuaj: “Nëse jeni besimtarë, besimi juaj është du-ke u udhëzuar keq”.
94. Thuaj: “Nëse bota tjetër (Xhenneti) te All-llahu është vetëm për ju, edhe për njerëzit e tjerë, nëse jeni të sinqert, kërkone vdekjen (e shkoni më shpejtë).
95. E për shkak të veprave të tyre (mëkateve), ata kurr nuk e dëshirojnë atë. All-llahu di për zullumqarët.
96. Është e sigurtë se njerëzit më lakëmues për të jetuar, ti ke për të gjetur ata (Jehuditë), bile edhe më lakmues se idhujtarët. Ndonjëri prej tyre dëshiron të jetojë një mijë vjet, por edhe sikur të jetojë, ajo (jeta e gjatë) nuk do ta shpëtoj atë prej dënimit. All-llahu sheh çka veprojnë ata.
97. Thuaj: Kush është armik i Xhibrililit (është armik i All-llahut), e ai me urdhërin e All-llahut e zbriti Kur'anin në zemrën tënde, që është vërtetues i asaj që ishte më parë dhe udhërrëfyes e përgëzues për besimtarët.
98. Kush është armik i All-llahut, i engjëjve të Tij, i të dërguarve të Tij, i Xhibrililit dhe i Mikailit (ai është mosbesimtarë), All-llahu është pa dyshim armik i mosbesimtarëve.
99. Ne të kemi shpallur ty (Muhammed) argumente të qarta dhe ato nuk i mohon askush, përveç atyre që kanë dalë respektit.
100. (nuk besojnë argumentet tona se) Saherë që ata kanë dhënë ndonjë premtim, një grup prej tyre e hodhi atë, por shumica e tyre nuk beson.
101. E kur u erdhi atyre ndonjë i dërguar prej All-llahut, vërtetues i asaj që kishin ata, një grup prej tyre të cilëve iu kishte dhënë libri, e hodhi pas shpine librin e All-llahut, kinse nuk dinin (asgjë).

Bulgaristan Müslümanlarının Dinî Yapılanması ve Sorunları

Mustafa Aliş
Bulgaristan Başmüftüsü

(İHH tarafından 18 – 19 Ekim 2008 tarihlerinde İstanbul’da düzenlenen Balkan Sempozyumunda sunulan bu tebliğ Sempozyum Kitabından alınmıştır.)

Bulgaristan Müslümanları, Osmanlı'nın ardından Balkanlarda yetim kalan ilk Müslüman topluluklardandır. 1878 yılında Osmanlı'nın çöküşünden sonra Bulgaristan'da kalan büyük bir Müslüman-Türk varlığının korunmasında en önemli rolü oynayan İslam dininin Müslüman halkın kalbinden silinmemesi için, bütün olumsuzluk ve zorluklara rağmen, 130 yıllık bir varolma mücadelesi yürütülmüştür. Zamana ve şartlara göre değişiklik arz eden eğitim-öğretim, irşad ve kültür çalışmaları sayesinde Müslümanlarda dinî bilinç canlı tutulmuş ve Müslüman-Türk kimliği en zor anlarda bile bu sayede korunmuştur. Müslüman olan Türkler, Pomaklar ve Romanlar arasından dinî kimliğini kaybedenler ülkedeki çoğunluk tarafından ilk fırsatta eritilmiştir. Dün olduğu gibi bugün de Bulgaristan Müslümanlarının kimliğinin korunması büyük ölçüde İslami bilgilendirme ve bilinçlenmeye bağlıdır. Yeni oluşan şartlarda bir taraftan serbestlik ve çoğulculuk gibi değerlerin ön planda tutulması olumlu neticeler doğururken, diğer taraftan ise aynı şartlarda azınlık

olmanın getirdiği zorluklar ve Batı destekli misyoner teşkilatların, özellikle Müslüman Pomak ve Romanları kendilerine çekerek eritme siyasetleri, Avrupa'ya tamamiyle açıldığımız şu günlerde, Avrupa Birliği içindeki en büyük yerli Müslüman nüfus olarak kimliğimiz açısından büyük riskler taşımaktadır. Bu riskleri bertaraf etmenin en güçlü yolu; geçmişin mirasına bağlı, günümüzün problemlerine açık, çağdaş ve geleceğe yönelik İslami çalışmaların güçlendirilmesi olacaktır. Bu konuda başmüftülük sistemine büyük görevler düşmektedir.

Bulgaristan Müslümanlarının dinî idare kurumları hakkında kısa bilgi

Bugün Bulgaristan Müslüman cemaati 1,5 milyon civarında bir nüfustan oluşmaktadır. Müslüman cemaatinin dinî idaresi seçimle iş başına gelmektedir. Beş yılda bir yapılan Millî Müslümanlar Konferansı'nda, temsilci ve yönetici fonksiyonlarına sahip başmüftü ile cemaatin karar mercii olan Yüksek İslam Şurası Başkanı ve şura üyeleri seçilmektedir.

Bulgaristan'da şu anda 16 bölge müftülüğü bulunmaktadır. Bölge müftüleri, Yüksek İslam Şurası tarafından seçilmektedir. Bölge müftülükleri genellikle bir ili kapsamaktadır, ancak Müslüman nüfusun daha az bulunduğu bölgelerde daha fazla ili kapsayan bölge müftülükleri de bulunmaktadır.

Başmüftülük, Bulgaristan Müslümanlarının dinî işlerini yönetmekte ve Bulgar makamları ile yurt dışındaki kurum ve kişiler önünde Bulgaristan'da yaşayan Müslümanları temsil etmektedir. Başmüftünün vekâletıyla bölge müftüleri de yerel makamlar önünde Müslümanları temsil etmektedirler.

Merkezi başkent Sofya'da bulunan başmüftülük, 25 kişilik personelle hizmet vermektedir. Başmüftülüğün bünyesinde

Vakıflar Müdüriyeti, eğitim Dairesi, İrşad Dairesi, Yayın Şubesi ve Muhasebe Şubesi çalışmaktadır. Bölge müftülükleri ise büyüklüklerine göre iki ya da beş personelle hizmet vermektedir.

Başmüftülük, bölge müftülükleri ve Müslüman encümenlikler vasıtasıyla ülke içinde bulunan vakıf mallarını -bina ve tarla- yönetmekte, devlet tarafından el konan veya kişiler tarafından kanunsuzca satılan vakıf mallarının iadesiyle ilgili davalar yürütmektedir.

Başmüftülüğe bağlı olarak müftü, din dersi öğretmeni, vaiz ve imam yetiştiren bir Yüksek İslam Enstitüsü; imam ve hatip yetiştiren üç İmam Hatip Lisesi ve yaklaşık 500 köy ve kasabada çocuklara temel İslami bilgiler veren yaz Kur'an kursları faaliyet göstermektedir. başmüftülük, 2000 yılından bu yana devlet okullarında okutulan İslam Dini dersinin programlarını hazırlamakta, dersin hoca ve kitaplarını temin etmektedir.

Başmüftülük tarafından aylık olarak Türkçe ve Bulgarca "Müslümanlar" dergisi, zaman zaman da değişik İslami kitaplar ve broşürler yayımlanmaktadır.

Bulgaristan'da 1200'ün üzerinde cami, 200 kadar da mescit bulunmaktadır. Başmüftülüğün idaresinde bölge müftülüklerinin tayin ettiği 950 dolayında imam görev yapmaktadır. Ancak bunların yalnızca 150'sinin maaşı başmüftülük tarafından karşılanmakta, diğerlerine maaşları ya bölgedeki cemaat tarafından ödenmekte ya da bu kişiler karşılıksız görev yapmaktadırlar. Ayrıca başmüftülükçe görevlendirilen sekiz bölge vaizi, bölge müftülükleri çapında vaaz ve irşad faaliyeti yapmaktadır.

Bu hâliyle başmüftülük ve alt birimlerinden oluşan yapı, Bulgaristan'daki son derece önemli kurumlardan birini teşkil etmektedir. Çalışmalarında birçok sıkıntılarla karşı karşıya bırakılan bu yapı,

çıkamazlar içine sokulmaktadır. Bunun da birkaç sebebi vardır:

Hukuki: Tüzük gereğince, yapılan her başmüftü seçiminden sonra, müftünün Sofya Şehir Mahkemesi'nce kaydedilmesi gerekmektedir. Bu hukuki süreç, bazı olumsuz yaklaşımlar sebebiyle uzun sürmekte, çalışmaları aksatılmakta ve Müslümanların bölünmesine sebep olmaktadır. Oysa ülkedeki Ortodoks Kilisesi bu hukuki işlemde muaf tutularak kilisenin birliği "yukarıdan" sağlanmıştır.

Ekonomik: Başmüftülüğün gelirlerinin ana damarını teşkil eden, ancak merkezî yönetimce el konulan vakıfların iadesi 15 yıldır gerçekleşmemiştir. Yine, devlet bütçesinden dinî topluluklara tahsis edilen malî yardımlar da orantılı olarak verilmemektedir.

Siyasi: Başmüftülük idaresinin seçiminde veya tescilinde zaman zaman büyük siyasi müdahaleler görülmektedir. Özellikle 1995 yılında, Bulgar Sosyalist Partisi hükümetinin doğrudan müdahalesiyle, halkın seçtiği idareye rağmen, başmüftülük görevine eski emniyet görevlisi ve komünizm dönemi başmüftüsü Nedim Gencev yönetiminde bir ekip getirilmiştir. 5-6 yıl süren hukuki mücadeleden sonra halkın desteklediği müftülük idaresi, Uluslararası İnsan Hakları Mahkemesi'nde Bulgaristan devletini mahkûm ettirmiş ve tazminat ödetmiştir.

Siyasi durumları

Bulgaristan'da Türkleri ve Müslümanları temsil eden Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi bulunmaktadır. Müslümanların büyük bir bölümü de bu partiyi desteklemektedir; partinin 34 milletvekilinden 32'si Türk'tür. Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi şu anda Sosyalist Partisi ve eski Bulgar Kralı'nın kurduğu parti ile birlikte koalisyon hükümetinin ortaklarından biridir. Bu sebepten dolayı iki bakan (Afet ve Çevre

bakanları) ve bazı valiler Smolan'da olduğu gibi- Müslüman'dır. aynı zamanda bütün illerde Müslüman bir vali yardımcısı bulunmaktadır. bazı merkezî yerlerin belediye başkanları ve çok sayıda köy muhtarı da Müslüman'dır. Bulgaristan, 2007 yılında AB'ye girdi ve AB parlamentosu için 18 milletvekili seçti ki, bu milletvekillerinin üçü Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi üyesidir.

Ancak ülkedeki dindar Müslümanlar siyasetten uzak durmayı tercih ediyorlar. Bütün Bulgaristan halkı gibi Müslümanlar da siyasetten ve siyasetçilerden memnun değildir. Her parlamento ve yerel seçimlerinden önce Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi, Müslümanların oylarını almak için çalışmalar yapar, ancak seçimlerden sonra vatandaşların taleplerini yerine getirme noktasında oldukça yetersizdir. Bulgaristan Müslümanlarını temsil eden siyasetçiler, aslında dindar kimseler değildir ve dinî konulara oldukça mesafelidirler, ancak buna rağmen Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi diğer Bulgar siyasetçiler tarafından İslami bir parti olarak algılanmaktadır. Yalnız son 3-4 yıldır Hak ve Özgürlükler Hareketi Partisi milletvekilleri dinî konularla ilgilenmeye başladılar. Bu durum da Müslümanlar tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Ayrıca bazı siyasiler, Ramazan ayında iftar vererek ve yeni yapılan camilere maddi katkıda bulunarak Müslümanlarla yakınlaşmak için teşebbüslerde bulunuyorlar.

Bulgaristan'ın genel devlet politikası, Müslümanları büyük şehirlerden tehcir etmek, kırsal kesimlerde yaşayanları da cahil bırakmak şeklindedir. Bu politika sonucunda Müslümanların çoğu köylerde ikamet etmekte ve geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Komünizmin çöküşünden sonra az sayıda da olsa Müslüman, ticaretle uğraşmaya başlamıştır. Geçen yıllarla birlikte ticaretle uğraşan Müslümanların sayısı artmıştır. Bugün yurt içinde ve yurt dışında büyük

şirketlere sahip Müslümanlar vardır. Ancak ne yazık ki bu iş adamları da tıpkı siyasetçiler gibi kendi halklarından oldukça uzaktırlar.

Sorunlar

Müslümanlara ait vakıf mallarının devlet tarafından iade edilmemesi

a) Kırçali'de "Medrese" adıyla bilinen Türk ilkokul binası, 1921-1933 yılları arasında Müslüman azınlığa kadro yetiştirmek amacıyla başmüftülüğün girişimiyle inşa edilmiştir. Üzerine inşa edildiği arsa Kırçali'deki Müslüman cemaatine aittir. Okul binası tamamıyla başmüftülüğün yönetimi altında, Müslümanların ortak gayretleri ve paralarıyla inşa edilmiştir.

1947 yılında "Medrese" adıyla bilinen Türk ilkokul binası, Kırçali cemaati İslamiyesi mal varlığı arasında gösterilmiştir. aynı bina, 1949 yılında kabul edilen Devlet Malları Yasası uyarınca 122/20.04.1950 tarihli bir akit ile devlet malı olarak kayda geçirilmiştir.

Medrese, 1977 yılında Ulusal Kültür Anıtları Enstitüsü'nün (NÝPK) 3409/31.10.77 tarih ve nolu bir mektubuyla kültür anıtı olarak kabul edilmiştir. Yine bu karara dayanarak 7770/15.11.1994 no. ve tarihli ikinci bir akit ile bina tekrar devlet malı olarak ilan edilmiştir.

"Medrese" binasının eski sahiplerine iadesi sorunu, 1992 yılından itibaren ele alınmaya başlandı. Bununla ilgili olarak Maliye Bakanlığı'yla K- 08-00-0143/92 no. ve tarihli yazışma mevcuttur. Bakanlık, konuyla ilgili bu mektubumuza red cevabı vermiştir. Daha sonra 1542/92 no. ve tarihli bir dilekçeyle Müslüman cemaati Bulgaristan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuştur. 882/11.05.93 no. ve tarihli kararla Yüksek İdare Mahkemesi bu isteği de reddetmiştir.

088/07.02.2001 tarihli bir başka mektupla başmüftülük, Kırcaali vilayeti valisine başvurarak "Medrese" binasının iade edilmesinde ısrar etmiştir.

DC-22-83/04.07.01 tarihli bir mektupla vali, Müslüman encümenliğin mal sahipliği iddialarını reddetmiş, aynı mektupta hiçbir dayanağı olmayan bir sıra iddia yer almıştır. Başmüftülük, tarihsel önemi haiz medrese binasının vakıf malı olarak iade edilmesinde ve aynı binanın müze olarak kullanılmasının ilgili devlet kurumlarıyla imza edilecek sözleşmelerle teyit edilmesinde ısrar etmektedir.

b) Plovdiv (Filibe)'de "Taşköprü Camisi"nin Müslüman cemaatine ait olduğunu gösteren ilk tapu, 95 nolu ve 12.09.1939 tarihli. Cami avlusu aynı yıl içinde satılmıştır. 1992 yılına gelindiğinde cami sahipliği devlet eliyle avlu sahiplerine devredilmiştir.

c) Yanbolu Bedesteni, Veziriazam Atik (Hadım) Ali Paşa evkafına ait kayıtlarla tescil edilmiş, bânisi belli bir eserdir. 15. yüzyıl sonlarına doğru, Ali Paşa henüz Rumeli Beylerbeyi iken yapıldığı ihtimali kuvvetlidir. Osmanlı devrinde şehirdeki iktisadi hayata katılan bina, çeşitli dönemlerin izlerini taşıyan değişikliklerle yakın zamana kadar gelmiş, nihayet 1970-1975 yıllarındaki inşa ve onarım faaliyetleriyle mimarisini bozan unsurlar kaldırılarak çevresine bitişik dükkanların ihyasının ardından asıl görünüşüne tekrar kavuşmuştur. Restorasyondan itibaren mamur bir çarşıya dönüştürülerek günümüzde yeniden fonksiyon kazanan bu eser, Bulgaristan'da ayakta kalabilen tek bedesten binasıdır.

d) Devletleştirilmiş diğer camiler vb. eserler:

- Razgrad'ta "İbrahim Paşa Camisi"nin devletleştirildiğine dair 13/20.11.96 no ve tarihli karar vardır.

- Küstendil'de "Fatih Mehmet Camisi"nin devletleştirildiğine dair 3859/10.05.1996 no ve tarihli karar vardır.

- Samokov'da "Bayraklı Camisi" 1928 yılında kültür anıtı olarak ilan edilmiştir. 1964'ten bu yana da müze olarak kullanılmaktadır. devletleştirildiğine dair resmî bir karar olamamakla birlikte cami, Müslüman encümenliğince kullanılamamaktadır.

- Stara Zagora'daki "Eski Cami" 1954'te kültür abidesi olarak ilan edilmiştir. devletleştirildiğine dair bir karar bulunmasa da Müslümanlarca kullanılamamaktadır.

- Belogradçik kasabasındaki "Hacı Hüseyin Camisi" 1771'de yapılmış olup bugün müze olarak kullanılmaktadır.

- Montana kasabasındaki cami, 1964'te kültür abidesi olarak ilan edilmiş olup devletleştirildiğine dair bir karar bulunmasa da Müslümanlarca kullanılamamaktadır.

- Karlovo'daki "Kurşunlu Cami" 1964 yılında müzeye çevrilmiştir. devletleştirildiğine dair bir karar olmasa da cami Müslümanlarca kullanılamamaktadır.

- Vratsa'daki "Eski Cami" 1972 yılından bu yana kültür abidesi olarak kabul edilmektedir. devletleştirildiğine dair bir karar olmasa da Müslümanlarca kullanılamamaktadır.

Tüm bu yapılar Müslüman topluluğun bir türlü iade edilmeyen vakıf mallarından sadece bir kısmıdır. Toplumumuza iade edilmeyen taşınmaz vakıf mallarının sayısı 290 adettir. İade edilmemiş topraklar ise dekar hesabıyla toplam 16.306.841 dekadır.

Hıristiyanlaştırma çalışmaları

a) Ülkedeki Ortodoksların misyonerlik çalışmaları diğer grupların çalışmalarına oranla çok azdır. Ortodokslardan belirli kişiler bu faaliyetleri yürütmektedir. Özellikle Boyan Sariev adlı papaz bu konuda ön plana çıkmaktadır. Aslen Müslüman Pomak bir ailede doğmuş olan Sariev, 1985 yılında polis okulunu bitirmiş ve Bulgar istihbaratı adına din adamı olarak çalışmaya başlamıştır.

Kırcali'de ikamet eden ve "Sveti Yoan Predteça" Hıristiyanlık ve Gelişim Hareketi'nin başkanlığını yapan Boyan Sariev, Müslüman Türk ve Pomaklar arasında faaliyet göstermektedir. Sariev, Kırcali'nin Yvaylovgrad, Krumovgrad, Egrek, Avren, Kirkovo gibi Pomak kasaba ve köylerinde; Smolyan'ın Nedelino, Zlatograd, Startsevo gibi Pomak kasaba ve köylerinde Müslümanları Hıristiyanlaştırma çalışmaları yürütmektedir. Çalışmalarını sosyal yardımlarla destekleyen Sariev, zaman zaman büyük para yardımlarında bulunarak Müslümanlığı unutan kimseleri etrafına toplamaktadır. Ayrıca yetimhanelerde bulunan Müslüman çocuklarını da vaftiz etmek suretiyle kazanmaya çalışmaktadır. Özellikle Haskovo ve Kırcali bölgelerindeki yetimhanelerle yakından ilgilenmektedir. Bölgeden edinilen bazı bilgilere göre Sariev, 15 kadar Pomak asıllı Müslüman'ı Hıristiyan İlahiyat fakültelerinde okutmaktadır. Yine Sariev'in öncülüğünde, hiçbir Hıristiyan'ın yaşamadığı Müslüman köylerine kiliseler yapılmaktadır. Ayrıca yukarıda zikredilen kasaba ve köylere cami yapılması da belediye ve devlet gücü kullanılarak mümkün olduğunca önlenmeye çalışılmaktadır.

Ortodoks Kilise'si yönetimi ile Sariev'in arası görünürde açıktır, ancak stratejik açıdan kilisenin Sariev'in arkasında olduğu bilinmektedir. Boyan Sariev, yukarıda da

belirtildiği gibi, Bulgar İstihbaratı'ndan da büyük destek görmektedir.

b) Protestan Hıristiyanların -Evangelist, Metodist, Yehova Şahitleri vb.- ülkedeki faaliyetleri çok güçlüdür. Onlar çalışmalarını daha çok Müslüman Romanlar arasında yürütmektedirler. Bulgaristan'daki Roman nüfusunun gayriresmî verilere göre bir milyon olduğu tahmin ediliyor. bunların çoğunluğu 10 yıl öncesine kadar Müslüman'dı, ancak artık büyük bir ihtimalle pek çoğu Hıristiyan oldu. Romanlar arasındaki misyonerlik çalışmaları genellikle Almanya, İsviçre, Amerika destekli misyoner teşkilatları tarafından yürütülmektedir. Buralarda faaliyet gösteren misyonerler çok zengin teşkilatlarca desteklendikleri için Romanlara yıllardır büyük gıda ve giysi yardımları yapmışlar ve bu yolla Müslüman Romanları kiliseye çekmişlerdir. Misyonerler yine Romanların yoğun olarak yaşadığı bütün şehir ve köylere kilise-evler yapmaktadırlar. Ayrıca başarılı Romanları Bulgaristan'daki enstitülerinde veya yurt dışındaki okullarında eğitip daha sonra rahip olarak görevlendirmektedirler. aynı zamanda yetimhaneler, hastane ve klinikler yaparak buralardaki Müslümanları da Hıristiyanlaştırmak için çalışmaktadırlar. Bu çalışmalar sonucunda özellikle Sofya, Montana, Vidin, Vratsa, Küstendil gibi batı Bulgaristan'da yaşayan Romanlar İslamiyet'ten büyük ölçüde koparılmış durumdadır.

Bu tür misyonerlik faaliyetleri İslami bakımdan zayıf olan Smolyan, Devin, Kirkovo gibi Pomak Müslüman bölgelerinde de yürütülmektedir. Son birkaç yıldır Türk köylerinde de kaset ve kitap dağıtma, film seyrettirme gibi birtakım çalışmalar yapılmaya başlanmış durumdadır, ancak misyonerler bugün için çalışmalarında başarıya ulaşmış değillerdir.

Bu yoğun çalışmalara karşın Bulgaristan Müslümanları Başmüftülüğü ve bölge

müftülükleri de Müslümanları dinî konularda bilgilendirme, İslam'dan ayrılanları tekrar "yuvaya" çekme çalışmaları yürütmektedir. Bunun için dergi ve kitaplar basılmakta, özellikle misyonerlerin yoğun olarak çalıştığı bölgelerden Müslümanların çocukları alınıp İslami okullarda eğitilmektedir. Ayrıca Ramazan ve kurban dönemlerinde yardımlar yapılmakta, Kutlu Doğum Haftası ve mübarek gecelerde değişik dinî ve kültürel programlar gerçekleştirilmektedir. Yine Müslümanların yaşadığı bölgelerde yaz Kur'an kursları düzenlenmektedir. Ayrıca bu yıl 4000'e yakın Roman çocuğu sünnet ettirilmiştir. 15 yıldan bu yana İslami çalışmaların aksatıldığı Vidin, Montana, Vratsa gibi bölgelere bu yıl 15 hoca gönderilerek Kur'an kursları düzenlenmiş, mescit açılmış ve yenilerinin açılması için imkânlar araştırılmaya başlanmıştır. Burada sayılanlar, söz konusu bölgelerde gerçekleştirilen kısa vadeli çalışmalardır. Orta ve uzun vadede ise, Romanlar arasından imam hatip liselerine ve ilahiyat fakültelerine öğrenci gönderilerek din adamları yetiştirilmesi hedeflenmektedir. aynı zamanda ilahiyat dışındaki branşlarda da kadro yetiştirmek ve onların vasıtasıyla Romanlara siyasi, idari ve sosyal alanlarda hizmet etmek de yapılan çalışmalar arasındadır.

Bulgaristan'da İslam'ın geleceği

Bulgaristan hükümeti uzun yıllar boyunca Müslümanlara yönelik eritme politikası yürütmüştür. Bugün bu politika hâlâ çeşitli şekillerde devam etmektedir. Ancak onların tüm uğraşlarına rağmen komünizm döneminden sonra Müslüman gençleri dinlerine ve kimliklerine dönmeye başladılar. Bugün yurt içi ve yurt dışındaki ilahiyat fakültelerinden mezun olan gençlerimiz, din alanında hizmet vermektedirler. Yine farklı branşlarda yetişen dindar gençlerimiz de Müslüman halkın ihtiyaçlarını karşılamak için

çalışmaktadırlar. Bu gelişmelerin yanı sıra, köylerde ikamet eden ve tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan dindaşlarımız da dinin önemini her geçen gün daha iyi müşahede etmekte ve dinlerine sarılmaktadır. Kısacası bölgedeki dindarlık günden güne artmaktadır.

Bu arada son yıllarda Bulgarlar arasında da İslam'a karşı ilgi artmakta, hatta ihtida edenler dahi görülmektedir. Müslüman olan bu insanların bir kısmı, ailevi problemlerinden dolayı Müslüman olduklarını saklamaktadırlar. Bu yüzden İslam'ı kabul edenlerin istatistiğini çıkarmak oldukça zordur, fakat bu zorluk bile İslam'ın lehindedir.

Burada özellikle belirtmek gerekir ki, İslam dinini seçenlerin çoğu tahsilli ve aydın kişilerdir ve pek çoğu Bulgaristan halkına örnek olabilecek durumdadır. Yukarıda bahsedildiği üzere, ülkede Hıristiyanlaştırma faaliyetleri çok yaygındır, ancak Hıristiyanlığı kabul eden kimselerin eğitim seviyeleri oldukça düşüktür. Dolayısıyla Hıristiyanlığı kabul eden Romanlar, Protestanların maddi yardımlarından faydalanmak için Hıristiyanlığı kabul etmiş olsalar da, Müslüman bir davetçi onları İslam'a davet ettiğinde seve seve tövbe edip İslam'a dönmektedirler. Gelecekte Bulgaristan'daki Müslüman nüfusun daha da artacağı ve Müslümanların dinlerine ve İslam kimliklerine bağlılıklarının güçleneceği kanaatindeyiz.

Bulgaristan'da yayımlanan Müslümanlar dergisi

ÇAMERIA GÜNLERI YAKLAŞIYOR **27 Haziran Çameria Soykırım Günü**

Dosja e zezë e Greqisë, 1912-2007 **4.Bölüm**

Ankesa e grekëve në SHBA, dhjetor 1944

Grekët nuk e njohën qeverinë e Enver Hoxhës me pretendimin se ai ishte një mysliman që do të persekutonte minoritetin ortodoks në jug të vendit. Madje, ata shprehën mendimin në qarqet ndërkombëtare që as nuk duhet të krijohej fare. Në dhjetor të 1944-s grekët iu drejtuan Departamentit Amerikan të Shtetit, me notë proteste ku pretendohet se forcat qeveritare shqiptare keqtrajtonin minoritetin grek. Në këtë mënyrë pala greke po përgatiste territorin për një sulm dhe aneksim të Vorio Epirit.

Incidentet në Konispol, 1944

Në linjën e mosnjohjes së qeverisë që po krijohej, grekët vazhduan me një seri sulmesh në jug të vendit edhe pse Lufta e Dytë Botërore nuk kish përfunduar. Në këtë kohë do të regjistroheshin 58 incidente në kufirin shqiptaro-grek. Në 1 shtator, artileria greke e vendosur goditi Konispolin. Territori shqiptar u shkel në disa pika duke u shoqëruar me goditje të armatosura dhe reprezalje ndaj popullsisë civile.

Ministri grek: Të rrëzohet Hoxha, Uashington, 9 korrik 1945

Ministri i Jashtëm i Greqisë, Andreas Sofianopulos, do ta shtronte çështjen e Vorio Epirit edhe në takimin që pati me Sekretarin e Shtetit në SHBA, Grew, në vitin 1946. Veç kësaj përfaqësuesi i qeverisë greke edhe këtë herë gjatë bisedës për synimet territoriale të shtetit të tij, nuk harroi të paraqesë edhe kërkesën për mosnjohjen nga SHBA-ja të regjimit të Hoxhës, pasi sipas tij udhëheqësi komunist

shqiptar nuk përfaqësonte shumicën e popullit.

Greqia kërkon kufijtë, Paris 1946

Përveç incidenteve, Greqia në përfundim të Luftës së Dytë Botërore u përpoq ta shtronte çështjen e Vorio Epirit dhe në qarqet diplomatike. Duke shpresuar në ndihmën e SHBA-së e anglezëve, diplomatët grekë u përpoqën ta ngrinin dhe shtronin për diskutim këtë çështje. Ndërkohë që ndërkombëtarët nuk kishin kohë të merreshin me ndarje te reja në Ballkan, duke u përqendruar më shumë në zgjerimin që po bënin shtetet komuniste në Evropë. Ndërkohë Greqia u kërkoi ndërkombëtarëve marrjen e masave për ndërhyrjet, që sipas saj, po bënte Shqipëria në punët e brendshme të Athinës.

Greqia kundër pranimit të Shqipërisë në OKB, 12 shkurt 1946

Pas përfundimit të Luftës së Dytë Botërore, Shqipëria kërkoi nga Organizata e Kombeve të Bashkuara anëtarësimin si anëtare me të drejta të plota. Përveç mbështetjes që qeveria jonë kishte nga shtetet komuniste dhe linjës jo të qartë në diplomaci, edhe faktori grek luajti kartën kundër hyrjes së Shqipërisë. Në 12 shkurt ministri i Jashtëm grek dërgon një letër në OKB, ku argumentonte se çështja e Shqipërisë nuk duhet të diskutohet, pasi Greqia është ende në gjendje lufte me të dhe Shqipëria nuk ka plotësuar të drejtat e minoritetit.

Sulmi në Radat, gusht 1946

Në 1946-n nisin dhe planet ushtarake të Greqisë për pushtimin e Vorio Epirit. Një nga sulmet më të rënda gjatë këtij viti ishte ai i 200 ushtarëve, të cilët kaluan kufirin shqiptar dhe hynë në fshatin Radat. Sulmi u bë me mitraloza dhe murtaja, ku ngelën të vrarë shumë civilë. Kjo ishte seria e një sërë sulmesh që forcat greke kishin planifikuar në gjithë shtrirjen e territorit

greko-shqiptar. Në ato kohë ushtria shqiptare nuk ishte organizuar në nivelet e duhura.

Greqia, nuk njeh luftën shqiptare, 1946

Marrëdhëniet mes Shqipërisë dhe Greqisë pas mbarimit të Luftës së Dytë Botërore kanë qenë mjaft të tensionuara. Shteti grek i cilësonte shqiptarët si njerëzit që bashkëpunonin me Italinë në luftën italo-greke. Ndërkohë që shqiptarët u përpoqën të çliroheshin vetë nga Italia. Po ashtu nuk ishin dakord që Shqipëria të renditej në koalicionin fitues të Luftës së Dytë Botërore dhe e kërkuan këtë publikisht.

Propaganda e zyrtarëve grekë, 20 shkurt 1948

Veç sulmeve sporadike qarqet greke u përpoqën që të përgatisnin edhe opinionin e lëkundur për çështjen e Vorio Epirit. Një zyrtar grek deklaronte në 1948-n, në radion e Athinës se, “Tani duhet të mbarojmë punë me Shqipërinë. Greqia tani duhet të luftojë me të gjitha mjetet, gjer në frymën e fundit. Sinjali u dha tani në Epir, ku ushtarët tanë janë duke luftuar me parullat, Morava, Korça, Delvina, Saranda, Gjirokastra të “Vorio-Epirit” ende të paçliruara. Duhet të mbarojmë hesapet me Shqipërinë”.

Propaganda për pushtimin Shqipërisë, 1949

Lufta civile në Greqi solli jo pak probleme dhe për Shqipërinë. Qeveria greke akuzonte shtetin shqiptar se po ndihmonte partizanët kundër ushtrisë demokratike greke. Gjatë kësaj kohe janë hedhur parulla, libra e broshura të ndryshme që bënë thirrje kundër qeverisë shqiptare. Robërit grekë pranojnë se komandantët bënë propagandë anti-shqiptare, duke përmendur Vorio Epirin dhe krijonin mes radhëve të ushtarëve psikozën e një sulmi të shpejtë kundër territorit shqiptar. Ushtria

shqiptare shtoi forcat e saj në kufirin greko-shqiptar.

Robërit grekë në Shqipëri, 1949

Një skuadër e ushtrisë greke hyri në territorin shqiptar. Forcat shqiptare pas një shkëmbimi zjarri arritën të kapin rob disa ushtarë dhe oficerin grek Skuros Dhimitris, i cili kishte hyrë 300 metra në territorin tonë. Oficeri grek dha informacionin për planet e Greqisë. Ai tregoi se kishte marrë urdhra për të goditur me armë kundër rojeve shqiptare. Ai pranoi se ushtria greke duhet të jetë gati për të hyrë në tokat shqiptare për të shfarosur komunistët dhe më pas të merrej Vorio Epiri.

7 orë luftë në Vidohovë-Devoll, 2 gusht 1949

Artileria greke qëllon me armën në tokat shqiptare dhe predhat bien 300-500 metra në tokën tonë. Forcat greke nisin dhe një sulm ajror duke angazhuar 3 batalione. Në postën shqiptare ishte vetëm një skuadër e armatosur me automatikë dhe mitraloza. Forcat greke vranë ushtarët Tafil Ferhati, Memo Nexhipi, Ferid Bregasi, Shyqyri Avdia, Ibrahim Fetahu, Hasan Ramadani dhe u plagosën 6 të tjerë. Vetëm pasditën e 2 gushtit ushtria shqiptare arriti të zmbarsë atë greke, e cila kish hyrë në territorin tonë. Nga ana e grekëve u vranë 100 ushtarë dhe u kapën rob 3.

Kërcënimi i gjeneralit grek, Aleksandër Papagos, 3 gusht 1949

Qëllimet greke për Vorio Epirin nuk ishin vetëm fantazi e qarqeve të veçanta, por edhe e zyrtarëve të lartë të cilët jepnin vazhdimisht deklarata anti-shqiptare. Ish-ministri i Mbrojtjes, Aleksandër Papagos, deklaroi në Athinë se pas shkatërrimit të Andarteve, “Pastaj do t’i biem Shqipërisë”. Kjo ishte dhe deklarata më e rëndë e lëshuar nga një gjeneral lufte, së cilës qeveria shqiptare iu përgjigj me një notë proteste.

Incidenti i Leskovikut, 4 gusht 1949

Pas Vidohovës, ushtria greke i shtriu sulmet në pjesët e tjera të kufirit. Sulme sporadike u regjistruan në sektorin e Bozhigradit dhe në drejtim të Leskovikut, në afërsi të piramidave Nr. 11, 12, 13 dhe 14. Grekët të mbështetur nga artileria dhe aviacioni, me forca të shumta sulmuan kuotat 1425 dhe 309. Kundërsulmet e forcave kufitare shqiptare i zbrapsën grekët. Në këtë kohë ushtria greke filloi përdorimin e predhave të kalibër të lartë, të cilat lëshoheshin nga pikë larg kufirit, si dhe përdori avionët gjuajtës.

Bombardimi i Menkulasit, 5 gusht 1949

Vetëm gjatë dy ditëve, në gushtin e 1949-s ushtria greke ka hedhur më shumë sesa 1500 predha artilerie. Në komunikatën e Ministrisë së Mbrojtjes shqiptare thuhej se një pjesë e mirë e këtij municioni ka rënë në fshatin Menkulas (Devoll). I ndodhur në këto kushte, shteti shqiptar mori vendimin për mobilizimin e ushtrisë në gjithë kufirin jugor. Masat e marra për këtë mbrojtje në një urdhër të lëshuar nga Enver Hoxha “Mbi moslejimin e kalimit të forcave monarko-fashiste në tokën Shqiptare”.

Beteja e Vidohovës, 7 gusht 1949

Vidohova u shndërrua në një arenë të përplasjes shqiptaro-greke. Në piramidën I-55 trupat ushtarake greke kishin mundur të mblihdeshin në territorin shqiptar dhe zhvilluan një betejë të ashpër me ato shqiptare, të përbëra nga një togë dhe një nënrepart i ushtrisë popullore. Ishte një betejë frontale ku forcat greke kishin zënë pikat kyçe. Brenda një dite forcat shqiptare arritën të merrnin pikat e zëna në kufirin shqiptar, po nuk mundën t'i mbanin dot deri në mbrëmje. Vetëm një ditë më vonë forcat shqiptare arritën të largonin togën greke.

Rrëzimi i avionit grek, gusht 1949

Përveç forcave tokësore, ushtria greke përdori dhe aviacionin. Një aeroplan ngrihej nga Korfuzi, duke depërtuar në zonën shqiptare për të bërë zbulim. Me gjithë mungesën e armëve kundërajrore, ushtria shqiptare arriti që me anë të një trekëndëshi me armë të lehta të vendosura në Çukë, Manastir, Ksamil ta detyronte të largohej atë. Në njoftimin Ministrisë së Mbrojtjes së asaj kohe raportohet se aeroplani u rrëzua në fushën e Finiqit dhe piloti u kap rob.

Sulmi grek i 12 gushtit 1949

Përreth gjashtë orë në mëngjesin e 12 gushtit forcat greke dhe ato shqiptare kanë zhvilluar një luftë të vërtetë në zonën e Gurit-Bilisht. Një brigadë e mbështetur nga artileria dhe katër aeroplanë të tipit “Spitfire” sulmojnë tokën shqiptare në drejtim të Bilishtit, ku arrijnë të zbrapsin rojën kufitare. Luftimet u zhvilluan në afërsi të postës kufitare, ku repartet e ushtrisë shqiptare i thyen forcat greke me gjithë armët moderne që kishin. Ushtria greke kishte në përdorim 36 gryka zjarri të artilerisë, madje u përdorën dhe predha me napalm që digjinin çdo gjë përreth.

Vrasja e komisarit Nasi Remaçka, 13 gusht 1949

Mëngjesin e 13 gushtit forcat greke prej dy brigadash, të mbështetura nga artileria, kaluan kufirin shqiptar në piramidën I-33, sektori i Bilishtit. Qëllimi ishte që të përqendroheshin në Malin e Palikut nga ku mund të sulmonin Bilishtin. Në këtë betejë u vra komisar i batalionit të kufirit Bilisht, Nasi Remaçka, së bashku me korrierin e tij, Dane Zeneli. Ndërkohë robërit grekë deklarorin se në betejën e një dite më parë kishin tërhequr 50 ushtarë grek të vranë, ndërkohë që atë ditë u vranë 26 ushtarë grekë.

(Devam edecek)

ARNAVUTLUK'TA KOMÜNİZM SONRASI DİNLERİN YAYILMASI VE GELİŞMESİ

10.Bölüm

2- Ortodoks Mezhebinin Durumu

Yine eski verilere göre Arnavutluk'ta, Ortodoks mezhebi mensupları toplam nüfusun % 20'sini teşkil etmektedir.¹ Bu konuda yine tartışmalar olmaktadır çünkü en son sayım 1967 yılında yapılmıştır ama Ortodoksların toplam sayısı % 18-%20 olmaktadır.

Grekçe “orthos” ve “doxa” kelimelerinden gelen ve “doğru inancı” ifade eden Ortodoks terimi, genel kullanımda bir dinin öğretilerine, ilkelerine, doktrin ve dogmasına, geleneksel olarak doğru kabul edilen düşüncelerine uygun, düşünce ve inanç tarzını ifade etmek için kullanılmaktadır.²

Ortodoksluk Arnavutluk'ta asırlar boyunca hep bir problem olmuştur. Günümüzde de siyasi, sosyal, kültürel açılarından yine önemli bir sorun ve problem oluşturmaktadır. Arnavut Ortodoks kilisesi, Slav Ortodoks kilisesi, Yunan Ortodoks kilisesi, İstanbul Ekümenik kilisesi ve Arnavut Katolik mezhebi arasında kalmış, asırlar boyunca hep bir tartışma ve belli etkiler altında kalmıştır.

Özellikle de 1990 yılından sonra bu kilise üzerinden sadece dini oyunlar, misyoner faaliyetleri değil, birçok ırki, kültürel, siyasi ve maddi çıkarlar güdülmüştür belli güçler tarafından. Komünist sistemi altındayken bu bağlar kopmuş değil belki ama belli bir irtibat

olmamıştır çünkü Enver Hoxha ülkeyi her şeye kapatmıştı.

1990 yılında Arnavutluk Ortodoks kilisesi de dini yapılanma yolunda önemli adımlar atmaya başlamıştı. Başta eski kilise, manastır restore edilip eski dergi, gazeteler yeniden yayınlanmaya başladı. Tüm Arnavutluk'a gibi Ortodokslara da yardım gelmeye başladı. Özellikle de dini manada çeşitli maddi ve manevi yardımlar gelmeye başlamıştı ki bunların bir kısmı samimi olup diğer yardımlar belli, eski, asırlarca korunmuş bir ide, bir plana hizmet ediyorlardı.

Arnavutluk'un demokrasi bayrağını ilan etmesiyle Arnavut Ortodoks kilisesine ilk “yardım” Yunanistan'dan gelmiştir. Yunanistan kilisesi ve özellikle de Yunanistan devletinden yardımlar gelmiştir. Günümüzde de Arnavutluk'un “Savaş Yasası” bulunan tek ülke olan Yunanistan “*Megalo İdea*” dediğimiz “büyük Plan”ı hala uygulama planlarını yapıyordu.³

Bu plana göre Arnavutluk'un güney kısmı hepsi, orta Arnavutluk'ta Shkumbini nehrine kadar olan tüm coğrafya Yunanistan'a aittir. Maalesef haksız bir şekilde 1913 yılında Londra'da müttefik güçler güney Arnavutluk'un bir kısmını Yunanistan'a verdiler. Ve Yunanistan devleti bunu inandırmak için 300 bin Arnavut insanını öldürerek bu bölgede Yunan aile ve insanları yerleştirmiştir.⁴ Epir dediğimiz bölge haksız bir şekilde Arnavut topraklarından kopararak Yunanistan'a verilmiştir ve bu bölge zorla Ortodoks dinine dönüştürülmüş, kabul etmeyen insanlar da öldürülmüştür. Yunan güçleri insanların akıllarına din kimliğini millet kimliğinden üstün kılarak kalan bölgeyi Arnavutluk'tan koparmaya çalışmışlardır. 1990 yıllarından sonra da Arnavut Ortodoks kilisesi vasıtasıyla ulaşmaya çalışmaktadır.

1

<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html>

² Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s, 111

³ Nesimi, a.g.e, s, 115

⁴ Basha, Ali, *Neper Gjurmët e Islâmit*, s, 544-546

Arnavutluk'un güneyinde "Vorio-Epir" veya "Megalo Idea" uygulanırken kuzey Arnavutluk'ta Slav Ortodoksları "Neçartania" (Büyük Plan)'ı uygulamaya çalışıyordu. Sadece Arnavut Kosova topraklarında 1918-1919 yılların 12.371 Müslüman insanın öldürüldüğü yazılmaktadır. Sırlara göre: "Müslümanlar ya vaftiz edilmeli ya da öldürülmelidir..."⁵

Bunlara bakarak,1990 yılında Arnavut Ortodoks kilisesi üzerinde ne gibi bir baskı ve etki, nasıl oyunlar oynandığını anlamak mümkündür. Arnavutluk'un hem siyasi hem de dini münasebetleri Sırp veya Slav ülkeleriyle pek sıcak olmadığı için Arnavut Ortodoks kilisesi üzerine bir Slav baskısından ve etkisinden söz edemeyiz. Fakat Yunan kilisesi, Yunan devletin yardımı ve esrarıyla Arnavut Ortodoks kilisesini eli geçerek, onu kendi çıkarları için kullanmaya başlamıştır.

Bunun ilk adımı de, Arnavut Ortodoks kilisesi başpiskoposu Yunan vatandaşı olan Anastas Janullatus'u tayin etmesiyle başlar. Janullatus, Arnavutluk'a 2 Ağustos 1992 yılında gelmiştir.⁶

a. Ortodoksluğun Toplum Hayatındaki Yeri

Myzeqe (Arnavutluk'un en büyük ovası) ovasının ve Berat şehrinin civarları, Drino (güney Arnavutluk'ta bir nehir) nehrinin kıyıları, İyon (asıl adı Jon denizi) denizin sahilleri, güneydoğu bölgenin bir kısmı gibi Arnavutluk'un bu bölgeleri genellikle Ortodoks mezhebine ait mensuplardan çoğunlukla oluşmaktadır.⁷

Ortodoks mezhebinin din adamları 1990 yılların başlarında birkaç sorunla karşı karşıya kaldılar. Dediğimiz gibi Janullatos, Yunan kilisesinin ve Yunan devletin çıkarları için bu mevkie

gelmiştir ve onun Arnavut Ortodoksların başında kalıcı olması zorla olmuş, politik neden ve desteklerle bu görevi sürdürmüştür.

Bağımsız Ortodoks kilisesinin statüsüne göre, kilisenin başı hem ırk hem de millet olarak Arnavut olmalı, dil olarak da Arnavutçayı bilmeli. Bunun için 8 Ekim 1995 yılında Elbasan Ortodoksları genel merkezden gelen rahibi geri göndererek, Yunan politikası için çalışan Arnavut Ortodoks kilisesi ve yönetimine karşı çıkarak Arnavut bir yönetim isteyerek Arnavut Ortodoks kilisesinden ayrılmışlardır.⁸

Arnavut Ortodoks kilisesinin toplum hayatında yeri biraz daha özeldir çünkü yer yer bu kilise normal dini hizmetleri yapar, yer yer de belli rahip ve vasıtalar aracılığıyla Yunan propagandası yaparak siyasi amaçlar için misyonunu sürdürmektedir. Arnavut hükümetin de ekonomik krizlerden kurtulmaması, ekonomik manada bağımsız olmaması, Yunanistan'ın Arnavutluk'ta yerleştiği bazı siyasi güçlerinden sıyrılmaması bu Ortodoks Yunan misyonuna dur diyemez oldu. Fanar patrikhanesi, Arnavut Ortodoks kilisesini Yunanistan'a "hediye etmiştir" ve kendisi Arnavutluk'ta müdahalede bulunmamaktadır. 2-9 Kasım 1999 yılında Ekümenik Patrik Bartholome Arnavutluğu ziyaret etmiştir.⁹

Arnavut Ortodoks kilisesi, daha net olarak Yunanistan'ın Arnavut Ortodoks hademeleri, Arnavutluk'un siyasi manada çok büyük etkisi vardır. Şimdiye kadar Arnavut devletin birçok başbakanı, bakanları Ortodoks ve Yunanistan lehinde politika yaptıklarıyla herkesçe bilinmektedir. Güney Arnavutluk'ta kasten birçok belediye başkanı, muhtar, rahip Yunan politikası doğrultusunda görevlerini sürdürdükleri için bu görevlerde kalıcı olurlar hatta ödüllendirler.

⁵ Basha, a.g.e, s, 549

⁶ Nesimi, a.g.e, s, 116

⁷ <http://www.shqiperia.com/kat/gj1/kid/167.html>

⁸ Nesimi, a.g.e, s, 124

⁹ http://www.shqiperia.com/tr/besimet_fetare.php

Kültürel manada ise Ortodoks rahipleri ve onlara hizmet eden insanlar İnsanları ve özellikle de çocukları Yunan kültürüyle yetiştirmeye çalışırlar. Bazı köy ve bölgelerde anten kurarak 24 saat Yunan televizyon ve radyo yayınlarını sağlayarak Arnavut insanında birçok araçla Yunan kültürünü yerleştirmeye çalışırlar. Okullarda ve normal hayatta Yunan dilini, parasını kullanırlar ve bunu normal halka yaptırma yolunda çabalar göstermektedirler. Bazı kilisede ayin ve vaazlar Yunanca dilinde okunmaktadır.

İnsanlara, Yunanistan ile birleşseniz siz kurtulacaksınız, ekonomik manada çok iyi olacaksınız, Avrupalı olacaksınız, arkanızda Yunan devleti var... gibi şeyler diyerek propaganda yapıyor.

Kısaca, Arnavut Ortodoks kilisesi kendi içerisinde birçok problem ile hala karşılaşmaktadır, hala Yunan sömürücü politikadan kurtulamamış, Arnavutluk'ta Yunanistan lehine bir politika ve hayat oluşması için kilise kullanılan ilk ve en önemli unsurdur.

b. Ortodoksların Dinî Faaliyetleri

Ortodoksların, Arnavutluk'ta belli, gelişmiş, mutlak manada bir sistemleri yoktur çünkü onlarda siyasal çıkarlar daha ağır basmaktadır ama yine de diğer dinler gibi onların da misyonerlik faaliyetleri bulunmaktadır. Bu kilise, manastır, okul, fakülte, propaganda ve yayın organları olmak üzere her anlamda bir faaliyetten söz etmek mümkündür.

Merkez olan Tiran'da daha çok siyasal bir oluşum içerisindedirler, kiliseler, radyo, gazete ve dergiler ile hem Ortodoks müminlere hizmet hem de misyonerlik olarak kullanılmaktadırlar. Ama asıl faaliyeti güneyde ve özellikle Korça, Gjirokastra gibi şehirlerde yapmaktadırlar.

Kiraladıkları bir otelde, 1992 yılında Durres şehrinde ilk Ortodoks okul

açılmıştır. Zamanın geçmesiyle bu okul lise ve daha sonra da fakülte statüsüne ulaşmıştır. Bu fakültenin adı "*Ngjallja*" (Diriliş) ve bu fakültede 1999 yılında 41 kişi okumaktaydı. Ayrıca 1998 yılında Gjirokastra şehrinde "*Kryqi i Nderuar*" (Övülmüş Haç) okulu da açılmıştır¹⁰.

Yine 70 kilise inşa edildi,65 tane restore edildi ve 120 bina daha hizmete sunuldu. Okullardan Gjirokastra, Lushnja şehrinde rahibeler okulu, Tiran'da gençlik merkezi, Korça, Kavaja, Tiran, Durres, Lushnje, Pogradec, Gjirokaster ve Saranda'da kreş ve çocuk okullarını zikredebiliriz.

Propaganda olarak Arnavutluk Ortodoks kilisesinin yayın organları bulunmaktadır ve bunların en önemlisi belki de radyo "*Ngjallja*" dır¹¹. Diğer yayın organları olarak da "*Predikimi*" (Vaaz) dergisini, "*Ngjallja*" gazetesi, "*Biblioteka Predikimi*" (Vaaz Kütüphanesi) kütüphanesi," *Gezohu*" (Sevin) çocuk dergisi ve İngilizce dilinde "*New From Orthodoxy In Albania*" bültenini zikredebiliriz¹².

En büyük propaganda ve baskı dediğimiz gibi güney Arnavutluk'ta yapılmaktadır. Burası hem nüfus olarak Ortodokslar daha çoktur hem de Yunan propagandası daha fazla yapılmaktadır, aynı zamanda Yunan kültürü insanlardan hoş görülmektedir. Burada yaşayan Arnavutların akrabaları Yunanistan'da yaşadığı için insanlar Yunanistan'ı sevmektedirler. Tabi, burada en önemli işi de rahipler ve kilise yapmaktadır. Bunlar Ortodoksluğu ile Yunanlılığı adeta özdeşleştirmişlerdir ve dolayısıyla insanlar Yunanistan'a karşı her şeyi borç bilip onun politikasının lehine davranıyorlar. Bunu cahil insanlar, satın alınmış insanlar ve çok dindar olan insanlar yapmaktadır. Burada yaşayan insanlar genellikle gurbetten

¹⁰ Nesimi, a.g.e, s, 127-129

¹¹ Nesimi, a.g.e, s, 130-131

¹² Nesimi, a.g.e, s, 133-134

gelirini temin etmektedirler ve gurbet Yunanistan'dır. Yani Yunanistan ve onun politikası doğrultusunda hareket eden Arnavut Ortodoks kilisesi başkanlığı, Arnavut insanının fakirliğinden, cahilliğinden faydalanarak, dürüst Ortodoks müminleri kullanarak olayı siyasi, ırki bir boyuta taşıma çabasıdır. Bütün bu oyun de "Megalo İdea"ya hizmet etmektedir.

Diğer önemli bir husus de gurbet dediğimiz olaydır. Yunanistan'da yaşayıp, çalışan, aileyi geçindirmek için çabalayan 1 milyona yakın Arnavut gurbetçisi bulunmaktadır. Ancak bunlar Yunanistan'da kalabilmek için ikamet almak zorundadırlar. Bunun için binlerce insan Müslüman ismini saklayıp ikinci bir isim olarak Yunan Ortodoks isim almıştır ve bunları Yunan hükümeti Ortodoks olarak sayıp Yunan diye nitelemektedirler. Bazılarını zorla değiştiriyorlar. Yunanistan'da yaşayan Arnavut ailelerin çocukları Yunan okullarında Ortodoksluğu öğrenmektedir. Müslüman olan çocuklar aşağılanmaktadır ve dolayısıyla ya İslâm karşı nefret etmeye başlar ya da dinini değiştirir çünkü baba ve annesi kendi dinlerini iyi bilmemektedirler.

Yine Arnavutluk güneyinde kiliseler Arnavut Ortodoksları, Yunan asıllı olarak görüp, bu bölgenin Arnavutluk'tan ayrılması propaganda ve baskı yapmaktadırlar. 2006 yılında Gjirokastra şehrinde bir rahip, insanlardan satın aldığı ölü iskelet ve kemikleri toplayarak bir kilisenin bahçesinde gömüp bunların Yunan askerlerin mezarları olduğunu iddia etmiştir. Araştırma sonucunda bu komplo maskesi çıkarılmıştır. Arnavut Ortodoks kilisesi ne bu olaya karşı ne de rahibe karşı hiçbir işlem almamıştır.

Yine 2007 yılında Arnavutluk'un güneybatısında bulunan Himara (bu şehirde Yunan azınlığı bulunmaktadır) belediyesinin başkanı açık bir şekilde bu bölgenin Arnavutluk'tan ayrılıp

Yunanistan'a bağlanmasını söylemiştir. Bu kışkırtıcı hareketler karşısında ne Arnavutluk ne de Yunan hükümeti bir şeyler söylemiştir. Bütün bunların arkasında kilise ve rahipler bu olayları desteklemektedirler. Sınır boyunca yaşayan Müslüman aileler her zaman tehditler altında yaşamaktadırlar.

Anastas Janullatos ve arkadaşları Arnavutluk'ta Yunanistan ve Yunanlılığı, Ortodoks ve Ortodokslukla özdeşleştirmeye çalışırlar. Bunun için birçok Ortodoks kilise, manastır, hastane, okullarda Yunanistan ismi, dili veya Yunanistan'ın başka bir simgesi veya sembolü yer almaktadır.

Sonuç olarak ta diyebiliriz ki; Arnavutluk Ortodoks kilisesi ismen bağımsız olmasına rağmen, hala istenmeyen, Yunan kilisesi ve devleti için çalışan bir başkanlıktan yönetilmektedir. İstikrarı, dini hoşgörüyü, barışı anlatacağı yerine ayrılmayı, ırkçılığı, milletçiliği öne çıkarmaktadır. Normal, saf müminler de yer yer böyle bir politikanın oyununa gelmektedir. Ortodoks kilisesi Yunan devletin, derin politikasına uyarak Arnavutluk'ta yaşayan insanları siyasal, sosyal manada bir uçuruma ve krize götürme halinde olup, Yunan politikasını, *Vorio-Epir, Megalo İdea* doğrultusunda bir durumu yaratmak istiyordur. Bu durumda Arnavut Ortodoks kilisesinin, Arnavut Ortodoks mezhebinin mensuplarını yönetmek, temsil etmekten olan asıl görevinden başka bir de siyasi bir fonksiyonu de olmaktadır ki bu yer yer, zaman zaman galiba daha ağır basmaktadır.

LUBJANA MÜFTÜSÜ NEDZAT GRABUS İLE RÖPORTAJ

Bosnak.Net: Sayın, Müftü, mülakat davetimizi kabul ettiğiniz için şükranlarımızı sunarız. Öncelikle, Ljubjana Müftüsü olduktan sonra İslam Toplumu için uyguladığınız projelerin kısa bir özetini verebilir misiniz?

Müftü Grabus: Sizleri ve okuyucularınızı selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum. Bu sorunuz için teşekkür ederim. Ljubjana müftülüğü görevini 1 Haziran 2006'dan bu yana yürütüyorum. Bildiğiniz gibi, Slovenya İslam Toplumu 1994 yılında yasal olarak varlığını oluşturmuştur. O zamandan yana, Slovenya İslam Cemaati Kongre (Sabor), Meşihat ve diğer organlarını oluşturmuştur. 2005 yılında, İslam Toplumu kurumsal anlamda özgün bir krizle karşı karşıya kaldı. En sonunda, haklarının korunmasını mahkemelerde aramak zorunda kaldı. Slovenya İslam Toplumu davaları kazandı ve böylece kurumların kişilerden daha önemli olduğu ortaya çıktı. Bu, Slovenya'daki İslam Toplumunun organlarındaki üyelerine ve özellikle Meşihat'ın Başkanı olan İbrahim ef. Malnovic'in ve sekreteri Nevzat Poric'in çalışmalarına, dayanıklılığına bağlıdır ve böylece İslam Toplumu krizi atlattı. Yine de İslam Toplumundaki güven sarsılmıştır. Böylece biz, çalışmalarımızın başlangıcından bu yana, hedefimizi güven ortamının yavaş yavaş yeniden tesisi ve sosyal toplumun İslam Toplumu organları

içinde yer alması şeklinde belirledik. Bu gerçekten zor bir süreçti, hatta bazı deneyimler benim hafızamda sürekli yer etmiştir ama ben bunun arkasına sığınmak istemiyorum. Zamanı gelince daha geniş izleyici topluluğunu ilgilendiren soruları konuşacağız.

İslam Toplumu Üyelerinin Güvenini Yeniden Kazanmıştır

Boşnak.Net: Bazı problemlerin ortaya çıkması, bölünmeler ve hatta davalardan sonra, İslam Toplumu üyelerinin ve hatta sözüm ona üyeleri gibi görünen kişilerin güvenini yeniden kazanmış mıdır?

Müftü Grabus: İslam Toplumu geniş ölçüde inananların güvenini yeniden kazanmıştır ve inananlar projelerimizi destekleyerek bizleri ödüllendirmiştir. İslam Birliğinin tüzüğü Ocak 2007 de kabul edilmiştir. Bu tüzüğe dayanarak, Slovenya İslam Toplumu organlarının seçimleri yapılmıştır. Haziran 2007 de, Slovenya Hükümeti ile İslam Toplumunun hukuki durumu konusunda bir anlaşma imzalanmıştır ve Ağustos 2007 de Logpod-Mangartom bölgesindeki Boşnak askerlerinin mezarları üzerinde gerekli işaretlemeler yapılmıştır. Bunlara ek olarak, İslam Toplumu bazı önemli projeleri tamamlamıştır. Lubyana civarında bir Vakıf Evi alındı. Bu vakıf evinin yönetimi İslam Toplumunun uhdesindedir. Toplum bu bina için mühim miktarda bir kira ödüyordu. Allaha şükürler olsun ki bu sona ermiştir. Bütün bu bedeller Bosna Hersek ve Slovenya'nın büyük yürekli insanlarından karşılanmıştır. Daha sonra Lubyana cemaati için yeni bir bina satın aldık. Bina İslam Kültür Merkezimiz inşa edilene kadar bize çok faydalı olacaktır. Bu projeler boyunca birçok saygıdeğer, inancıyla gurur duyan insanlarla karşılaştım. Şüphesiz her yerde olumsuz

düşünen insanlarda vardır ve Slovenya cemaatleri de bir istisna olamaz. Bu dünya bir cennet değildir. Tembellik yıllarını yeniden kazanmak mümkün değildir; böylece bize karşı çıkanların ve aksiyoner olmayanların sesi kendilerini çalışmaya adayanlardan daha çok çıkmaktadır. Ama yine de, Allah'a şükürler olsun, nüve oluşturulmuştur; Allah yolunda ilerlemede karşılaşılan güçlüklerle baş edebilmeyi bilen bir nüve oluşmuştur. Maribor, Trbovlje, Jesenice, Postojna, Kocevje ve diğer cemaatlerde de önemli başarılar elde edildi. Trbovlje ve Koper'e genç imamlar atadık. Düzenli faaliyetlerinin devam edebilmesi için Trzic cemaatine yardım ediyoruz. İslam Toplumu basınla ilişkilerinde de önemli bir yer elde etmiştir. Web sayfamız bir buçuk yıl içinde yaklaşık dört yüzbin kez ziyaret edilmiştir. Bütün bunlar gönül işidir ve biz bundan büyük gurur duyuyoruz. Bunların yanı sıra, Kur'an tilavetleri, mevlitler, hatimler gibi bir çok başarılı faaliyetleri de organize ettik.

Boşnak.net: Meşihat'ın geçen bir önceki mali yılda faaliyetleri nasıl olmuştur?

Müftü Grabus: İslam Toplumu lideri seçildiğim zaman, raporları incelediğimde, Meşihat'ın işlevsel faaliyetlerini bile karşılayamadığını gördüğümde hayretler içinde kalmıştım. Meşihat, ilk kez olarak, 2007 yılında hesaplarında artıya geçmiştir ve bu bizim için büyük bir başarıdır. Meşihat'ın başkanı İslam Toplumu'nun ekonomik ve mali faaliyetlerini de yürütmek zorundadır.

Ramazan Ayı Ruhsal Ve Zihni Yenilenme İçin Mükemmel Bir Fırsattır.

Boşnak.Net: Siz bir kurum oluşturduunuz.

Müftü Grabus: İslam Toplumu Avrroes Kültür ve Eğitim Kurumunu oluşturdu. Bu kurum için bir personel bulduk. Kendisi Slovenya doğumludur ve ilköğretimden

üniversiteye kadar Lubyana da eğitim görmüştür. Bütün bu projeler toplum için çok önemlidir.

Boşnak.Net: Slovenya İslam Toplumunun ne gibi potansiyelleri vardır?

Müftü Grabus: İslam Toplumu'nun mükemmel bir potansiyeli vardır. Toplumumuz genç, gelecek vaat eden, üniversite eğitimi üyelerine sahiptir. Bu kuvvetin iyice anlaşılmasına ihtiyacı vardır. 1429 Hicri yılı Ramazan ayının onüçünde Maribor'daki teravih namazında gerçekten gurur duydum. Burada, İmam İbrahim ef. Malanovic'in 15 yıllık çalışmalarındaki başarıları ve bunların meyvelerini gördüm. Maribor'daki **cemaatin** üyeleri arasında önemli sayıda mühendis, fizikçi ve üniversitelerin sanat bölümlerinden mezun olanlar vardır. Bu, başarının yoludur ve Maribor'daki **cemaatimiz** bunun nasıl olduğunu bir örneğidir. Kısacası, Slovenya İslam Toplumu bu önemli başarıları elde etmek için en az on beş sene çok yoğun bir şekilde çalışmıştır. Yani, tahılları kabuklarından ayırmak için daha çok uzun yollar alacağız.

Boşnak.Net: Sayın Müftü, şimdi Ramazan ayındayız, bize Slovenya Müslümanlarının içinde bulunduğumuz ayı nasıl kutladıklarını ve bu ayda ne tür faaliyetler tertip ettiğinizi söyleyebilir misiniz?

Müftü Grabus: Ramazan ayı ruhsal ve zihni yenilenmeler için mükemmel fırsatlar sunar. Hayatın modern yüzü bu dünyanın nimetlerinden faydalanmamıza müsaade etmemektedir. Ramazan merhamet ve bağışlanmakla dolu bir aydır. Biz daha fazla Kur'an okuyoruz, sevdiğimizle daha fazla görüşüyoruz ve insan olmanın en önemli değerlerini geliştiriyoruz. İslami değerlerin ve Müslüman adetlerinin uygulandığı geleneksel toplumun dışında yaşayan bizler, ancak, bir tür anlık İslami ortam oluşturmayı deniyoruz. Bu ise, çok

kısa bir zaman dilimi olarak, Ramazan ayı boyunca mümkün olabilmektedir. cemaatlerden gelen bilgilere göre, Ramazan atmosferi çok iyi geçmektedir. Bu yıl, Mısır elçiliğinin katkılarıyla, Kahire'den Yusuf Nidaa'yı misafir ettik. Şeyh Yusuf, Kur'an'ı mükemmel bir şekilde öğretirken, hem inananların gönüllerinde yer etti hem de vücutlarımıza dinginlik kazandırdı. Kendisinin birçok cemaati ziyaret etmesini planladık. Ayrıca, iki tane hafız misafirimiz oldu. Bunlardan hafız Bekim Tetova'dan, hafız İbrahim de İstanbul'dan gelmiştir. Lubyana'daki imamlardan müderris Senad ef. Karışık ile birlikte, cami inşaatı bitene kadar, mescidin geçici olarak tamiratını yaptık. Ayrıca, tüm cemaatlerde düzenli faaliyetleri yürüttük.

Cami 1969 Yılından Beri Beklenmektedir

Boşnak.Net: Bu sene Ramazan ayı Slovenya'daki Müslümanlara çok özel bir sevinç getirdi. Uzun süre bekledikten sonra, on yıllarca süren bir fikri hayata geçirmenin eşliğindediniz- yani Lubyana camisine nihayet kavuşacak. Bu şehirde bir cami inşa etmenin tarihçesini bize anlatabilir misiniz?

Müftü Grabus : Slovenya'daki İslam Toplumunun arşivlerine göre, Reisul Ulema Süleyman Kemura 1969 yılında Lubyana'yı ziyaret etmiştir. Bundan iki yıl önce, 12 Eylül 1967'de, Lubyana'da İslami Birlik Komitesi oluşturulmuştur. Lubyana'da bir cami inşa etme fikri 1969 yılında gündeme gelmiştir. Takip eden 39 yıl boyunca, birçok yere inşaat alanı olarak bakılmıştır. 1971 yılında Deckova, 1973 yılında ise Stozice'de Tomazevi bölgesi düşünülmüştür. 1987 yılında Plecnikova bölgesi boyunca olan yerler ve 2001 yılında Malo ile Cesta bölgesi arasında kalan yerler dikkate alınmıştır. Nihayet 2006 yılında Parmova ve Kurilmiska bölgeleri arasında yer alan Bezigrad'da karar kılınmıştır. 1987 yılında Lubyana Camii inşası için bir yarışma açılmıştır.

Toplam alan 760 m2 olarak belirlenmiştir. Bugün için ise durum tamamen farklıdır. Şimdi tüm ihtiyaçlarımızı karşılayacak daha büyük bir yere ihtiyacımız vardır. Yetkililer, belediye başkanları ve İslam Toplumu liderleri birçok kez bir araya geldi ama bir çözüme ulaşılamadı. Yüce Allah'a, bu işe katılanları ödüllendirmesi için uzun yıllar boyunca, canlı kalan bu cami inşası konusunda ve cami inşa alanı satın almamızda bize yardım etmesi için dualar ettim.

Boşnak.Net: Lubyana, eski Yugoslavya'daki, İslam Toplumunun isteklerinin yetkililerce ertelendiği ve İslami Kültür Merkezi inşa etme isteğinin sürekli hasıraltı edildiği tek şehirdir. Olumlu bir karar çıkması neden bu kadar uzun bir süre almıştır? Bunun esas nedeni nedir?

Müftü Grabus: Bunun birçok nedeni vardır. Şüphesiz, ben konudaki görüşlerimi açıkladım. Slovenya'da, Balkanlar'daki Osmanlı dönemine karşı tarihi bir olumsuzluk olmuştur. Tabii ki bu da edebiyat, sanat, tarih, folklor ve benzeri alanlarda derin bir iz bırakmıştır. Esasında bunun doğal olarak Slovenya'daki Müslümanlarla ilgisi olmasa da, bazı güçler bu durumu bir korku oluşturmak için kullanmıştır. Bu yüzden, bu konu hakkında farklı görüşler ortaya koyamazsak, bu konuyu anlatmamız da çok zor olacaktır. Küreselleşme çoklu din ve kültür gibi yeni trendleri beraberinde getirmiş ve böylece konumuz son on yıl boyunca oldukça canlı kalmıştır ve medya da cami inşası konusunda, halkımızın görüşlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bir yanda, bu konunun etrafını saran kapsamlı ve sessiz bir engel var iken, diğer yanda, İslam Toplumunda da bu konu hakkında yetersiz bir bilgi vardı. Maalesef, cami inşasıyla ilgili mücadelemize ait ne bir arşivimiz ne de planlarımız vardı. Bana göre, Bosna Hersek, Hırvatistan ve Slovenya'daki Meşihat liderleri Lubyana Cami inşaatı

konusunda yeterli gayreti gösterememişlerdir. Zagreb'teki caminin önceliği vardı ve şükürler olsun başarıya ulaşıldı. 1994'de Slovenya İslam Toplumu bağımsızlığını aldığı andan itibaren birçok işi başarmıştır. 20 bin kişilik Lubyana Müslümanlarının ibadet ve sosyal faaliyetleri yerine getirebileceği 120 m2 lik yeri vardı. Lubyana İslam Kültür Merkezi konusundaki birçok anlamsız tartışma Slovenya İslam Toplumunu olumsuz etkilemiş ve bir keresinde de derin bir probleme yol açmıştır.

Boşnak.Net: Özellikle, başta muhafazakârlar olmak üzere, Lubyana'da bir cami inşaatı konusunda zıt fikirler ortaya çıkmıştır. Bu konuda Lubyana ve Slovenya'daki gayrimüslimlerin görüşleri ne olmuştur?

Müftü Grabus: Demokratik sistemlerde, bir konu hakkında daima lehte ve aleyhte düşünenler olabilir. Ben, şüphesiz, buna karşı olanlardan çok Müslümanların bir cami konusunda ne düşündükleriyle ilgilenirim. Durumları bana göre çok açıktır. Önemli sayıda Müslüman bir cami arsası alınmasına destek vermiştir. Bazıları ise, kırk yıl geçmesine rağmen, bunu şaşkınlıkla karşılamıştır. Arsamızı alırken kayıt için fonlarımızın yüzde ellisini ayırdık. Maalesef İslam Toplununun arsayı almasına karşı çıkanlar olmuştur. Bunlara doğru yolu göstermesi için Allah'a dua ediyorum. Arsa olmadan Caminin olamayacağı açıktır. Lubyana'da inşaatla ilgili mevzuat çok zordur. Hedefimiz hep arsa satın almak olmuştur. Birliğimizin üyeleri, bu sürecin nihayet başlamasından dolayı mutludur. Şimdiye kadar arsayı satın almamız mümkün olmamıştı ama artık bu bir gerçek olmuştur. Arsa alma saati 31 Temmuz'da çalışmaya başlamıştır.

Boşnak.Net: basının görüşleri nedir, bu projeye nasıl bakıyorlar?

Müftü Grabus: Slovenya basını bu konunun çözümlenmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Bu konunun çok yavaş

yürümesi ve yetersiz adımlar atılması konusunda birçok kritik makaleler yayınladılar. Mamafih, basının cami konusundaki yaklaşımı bu günlere gelmemize yardımcı olmuştur. Slovenya'daki hem yazılı hem elektronik basın, Lubyana cami inşaatı konusunda faaliyetlerimize sürekli yer vermiştir. Bunun için onlara müteşekkirimiz.

Boşnak.Net: Önceki sorularımız, kendimizi eski zamanlara geri götürmek için değil, bir Merkez inşa etme yolundaki kasisler ve engellerle ilgiliydi. Bu proje hakkında, bunu kullananlar ve kullanım şekli konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Müftü Grabus: Doğru söylüyorsunuz, bu yol engeller ve kasislerle doluydu ama bizim çabalarımız da sona ermemiştir. Daha hala aşmamız gereken engeller vardır. Geçen iki yıl boyunca İslam Toplumumuzu yeniledik. Motivasyonumuz yerine getirebileceğimiz projeler üzerinedir. Sadece, İslam Kültür Merkezinin açılışı bize derin nefes aldıracaktır ve bu zamana kadar küçük ruhların yapacağı çok şey olacaktır. İslam Kültür Merkezinin konseptinde bir cami, ibadetler için bir bölüm, eğitim, spor ve kültürel faaliyetler için bir yer vardır. Ayrıca çalışanlar ve misafirler için yaşam alanları, sınıflar, anfiyatiro, lokanta, spor bölümü gibi planlarımız vardır. Merkez hem Lubyana ve Slovenya'daki Müslümanlar için hem de Slovenyalı komşularımız için bir buluşma alanı olmak zorundadır. Avrupa Birliğinin en güzel camisi olması için, mimari detaylar, doğal olarak, tabii ki uzmanlara bırakılmıştır.

ARSA OLAMADAN CAMİ OLMAZ

Boşnak.Net: Cami şehrin hangi kısmında olacaktır?

Müftü Grabus: Yerimiz Parmova ve Kurilniska sokaklarının arasında, Delo gazetesine 300-400 metre uzaklıktadır.

Camimiz Lubyana'nın çok dinli görünmesini ve Müslümanların şehre entegre olmasını sağlayacaktır.

Boşnak.Net: Bu projenin maliyeti nedir?

Müftü Grabus: Şimdilerde arsa alımıyla ilgilendiğimiz için şu anda tahmin etmem çok zor olacaktır. İlk adım için hedefimiz bellidir. Arsa olmadan cami olmaz. Sadece arsa sahibi olduğumuzda, ikinci safhada, Lubyana Cami mimari projesi için yardım toplamaya başlayacağız. Şunun üzerinde iyice durmak ve belirtmek isterim ki, 30 Mayıs 2007 de Lubyana belediye başkanı Zoran Jankovic ile İslam Toplumu adına İslam Kültür merkezinin inşası için iyiniyet protokolü imzaladık. Bu protokolde, arsa bedeli m2 si EUR 402,00 olarak belirlendi. Bu rakam resmi bir uzman olan Rajko Strednik tarafından verildi. 2008 Haziran ayının sonunda Belediye Meclisi cami arsasına hizmet götürme konusunu kabul etti. Lubyana şehri 18 Temmuz 2008'de cami arsası olarak 11.364 m2 arsa satışını duyurdu. Meşihat 14 Temmuz 2008 tarihindeki toplantısında arsa alım kararını onayladı. Başlangıçta sembolik fiyatı EUR 1.- olan arsaya İslam Toplumu EUR 4.568.329.- önerdi. Dünyanın her yerinde dini binalara sembolik fiyatların önerilmesi gibi burada da aynı şey yapıldı. Ama tabii ki bizim arsa için para ödememiz gerekiyordu ve başka bir seçeneğimiz yoktu. Bu fiyat vergileri ve belediye hizmetlerini içermiyordu. Masraflardan dolayı, İslam Kültür Merkezi safha safha yapılacaktır. Bizim görevimiz arsayı temin etmektir. Sadece arsayı aldığımızda, merkezin inşası için konuşabilirdik. Cami inşası için ana sponsorlar sadece arsa sahibi olduğumuzda ve izinler çıktığında yatırım yapabiliirdi. Arsa almanın zor olduğunun ama imkânsız olmadığını farkındaydık.

Krajısnıks Bağışlarda En Önde Gelmektedir

Boşnak.Net:: Şunu da hatırlatmak isteriz ki, birkaç gün önce, sayın Reisul Ulema Mustafa ef. Ceric, Lubyana belediye başkanı, işadamları ve diğer liderler sponsorların iftarına katıldı. Burada önemli bir miktar toplandı. Bu olay hakkında bize neler söyleyebilirsiniz?

Müftü Grabus: Yerel toplumumuz içinde elimizden geleni yapıyoruz. Lubyana camisinin hikâyesi dolu doludur – söz verilen taahhütler hakkında not tutanlar vardır – ve yaşlı üyelerimizin belirttiğine göre, onlar iyi niyetlerini ve cömertliklerini göstermek için fırsat beklemektedirler. Kabul etmeliyim ki Krajiknics bağışlarda en önde gelmektedir. Lubyana belediye başkanı, Sn. Zoran Jankovic EUR 5.000.- bağışta bulunmuştur. Bosna Hersek İslami Toplumu Riyaseti EUR 50.000.0 vermiştir. Geriye kalan bağışlar Slovenya ve Hırvat üyelerimizden gelmiştir. Hala şüpheyle yaklaşanların da, bu projeye katılacağını umuyoruz.

Boşnak.Net: Slovenya'nın dışında, batıda ve doğuda, yaşayan Müslümanların bu projeye katkıda bulunacağını umuyor musunuz?

Müftü Grabus: Bu proje bizim için yasaklarla doluydu ve bu yüzden bütün çabalarımız en azından bir arsa almaya yönelikti. İslam Kültür Merkezin inşaatına yardım konusunda güvencelerimiz vardı ama bu güvencelerin hayata geçirilmesi gerekiyordu. Bu yüzden daha fazla kapı çalacağız ve göreceğiz.

Boşnak Diasporasından Destek Bekliyoruz

Boşnak.Net: Boşnak Diasporasından katkı bekliyor musunuz?

Müftü Grabus: Lubyana cami konusu Boşnaklar tarafından ortaya konulmuştur. Yine de Bosna Hersek'teki Boşnakların da Boşnak Diasporasından birçok talebi

olduğunun farkındayım. Öte yandan, dünyanın her yerindeki Boşnaklar dini ve kültürel ihtiyaçları için gerekenleri kendileri halletmiştir. Lubyana kültür Merkezinin önemi ile Boşnak elitinin önemi hakkında tam emin değilim. Yardım umuyoruz, ama Boşnak diasporası son onbeş yıllık faaliyetlerinde biraz geride kalmıştır. Ben özellikle bu ramazan ayını cami inşaatına adayan Esad ve Bosnjaci.net'e teşekkür etmek istiyorum. Bir takım zorluklara rağmen, Boşnak Diasporasından önemli bir yardım bekliyoruz.

Boşnak.Net: Boşnak İslam Toplumu Liderlerinden başka, Müftülerden, İmamlardan ve diğerlerinden yardım için başvurular gelmiş midir?

Müftü Grabus: Birçok arkadaşımız bizi aradı. Stratejik konulara göre toplumsal sorumluluk hakkında bir şuur geliştiremediğimizde ya da belili projelerin önemini tam olarak anlayamadığımızda, sizlere iyi haberler söylemek istemem. Bir an gelir ki, siyaset çok önemli olur. Şimdi ise önemli olan, Lubyana İslam Kültür Merkezidir - önceleri bu mümkün değildi, ama bu fırsat şimdi çok önemlidir. Diasporadaki liderlere mektup yolladım. Diaspora İslam Toplununun tüm liderleri yardıma hazır olduklarını bildirdiler.

NASIL YARDIM EDEBİLİRSİNİZ – VAKIF

Boşnak.Net: Bosnjaci.net'in Bu Ramazan ayı faaliyetlerini cami arsasının alımına ayırdığını göz önüne aldığımızda, yurtdışında bu yardımlara katkı sağlamanın en basit yolunu bize anlatabilirmisiniz?

Müftü Grabus: Bağışlar aşağıdaki yollarla gönderilebilir;

Bosna ve Hersekte

Bosna Hersek İslam Toplumu Riyaseti
17 Zelenih Beretki,
(Lubyana Camisi notuyla) “for mosque in Ljubljana”,
Vakıf Bankasında
Banka hesap numarası: 1602005500015065

Dünyanın geriye kalan kısmından:

Slovenya Cumhuriyeti İslam Toplumu

Grabloviceva 14

1000 Ljubljana

Hesap no: 0201 2025 7347 076

IBAN = SI56 0201 2025 7347 076,
SWIFT = LJBASI2X

Banka : Nova Ljubljanska Banka, d.d.

Trg Republike 2

1520 Ljubljana

Boşnak.Net: Tahminlerinize göre, tarihsel önemi olan bu binayı inşa etmek ne kadar sürebilir?

Müftü Grabus: Şimdi odaklandığımız konu arsa alımıdır. Tahminimize göre inşaatın tamamlanması beş ila on yıl sürebilir. Yine de Allah en iyisini bilir.

Boşnak.Net: Size ve Slovenya İslam Toplununun tüm üyelerine başarılar dileriz ve İnşallah, yakında Lubyana Camisinden Ezan sesini işitiriz!

Müftü Grabus: Âmin, çok teşekkürler. Ben de sizlere ve Bosnjaci.net'in yayın kuruluna Slovenya İslam Toplumu'na olan içten yardımlarınız için teşekkür etmek isterim. Size uzun ömürler vermesi için Allah'a dua edeceğim.

Selanik

www.muslumanarnavutluk.com

"Müslüman Arnavutluk'un Haftalık Bülteni Muştı" hiçbir ticari gaye gütmeyen ve sadece elektronik ortamda yayımlanır. Yayımlanan yazıların müellifleri tarafından saklı tutulan hakları dikkate alınmak kaydıyla yazı ve sair materyal iktibas edilebilir.